

10. MEKTUP

١٠- ﴿الْمَكْتُوبُ الْعَاشِرُ إِلَى أَخِيهِ الْحَقِيقِيِّ مِيَانَ مُحَمَّدٍ مَوْدُودٍ فِي بَيَانِ أَنَّ كُلَّ ظُهُورٍ لَا يَكُونُ بِدُونِ شَائِبَةِ الظِّلِّيَّةِ بِخِلَافِ ظُهُورٍ مَا فَوْقَ الْعَرْشِ وَأَنَّ الْقَلْبَ إِذَا انْتَهَى إِلَى نِهَائِهِ يَقْتَسِبُ لُمْعَةً مِنْ أَنْوَارِ الْعَرْشِ﴾

قَالَ الشَّيْخُ أَبُو يَزِيدَ الْبِسْطَامِيُّ لَوْ أَنَّ الْعَرْشَ وَمَا حَوَاهُ فِي زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَا قَلْبِ الْعَارِفِ مَا أَحَسَّ بِهِ يَعْنِي مِنْ وَسْعَةِ قَلْبِهِ وَأَيَّدَ الشَّيْخُ الْحَنِيدُ هَذَا الْقَوْلَ وَأَثْبَتَهُ بِدَلِيلٍ وَقَالَ إِنَّ الْحَادِثَ إِذَا اقْتَرَنَ بِالْقَدِيمِ لَا يَبْقَى مِنْهُ أَثَرٌ يَعْنِي أَنَّ الْعَرْشَ وَمَا فِيهِ حَادِثٌ فَإِذَا اقْتَرَنَ ذَلِكَ الْحَادِثُ بِقَلْبِ الْعَارِفِ الَّذِي هُوَ مَحَلُّ ظُهُورِ أَنْوَارِ الْقَدِيمِ يَصِيرُ مُضْمَحَلًّا وَمُتَلَاشِيًّا فَكَيْفَ يَكُونُ مُحْسُوسًا وَالْعَجَبُ أَلْفَ عَجَبٍ مِنْ صُدُورِ مِثْلِ هَذَا الْكَلَامِ عَنْ رُؤَسَاءِ الصُّوفِيَّةِ سُلْطَانِ الْعَارِفِينَ وَسَيِّدِ الطَّائِفَةِ حَيْثُ لَا يَجْعَلُونَ لِلْعَرْشِ الْمَجِيدِ اعْتِبَارًا فِي جَنْبِ قَلْبِ الْعَارِفِ أَصْلًا وَيَرَوْنَ الْعَرْشَ حَادِثًا خَالِيًا مِنْ ظُهُورِ أَنْوَارِ الْقَدِيمِ وَيُسَمُّونَ الْقَلْبَ قَدِيمًا بِوَاسِطَةِ ظُهُورِ أَنْوَارِ الْقَدِيمِ فِيهِ فَمَادَا أَقُولُ مِنْ غَيْرِهِمْ وَمَاذَا أَكْتُبُ وَعِنْدَ الْفَقِيرِ الَّذِي هُوَ مُرَبِّي الْجَذَبَاتِ الْإِلَهِيَّةِ هُوَ أَنَّ قَلْبَ الْعَارِفِ إِذَا انْتَهَى إِلَى نِهَائِهِ النَّهَائِيَّةِ بِمُقْتَضَى اسْتِعْدَادِهِ الْخَاصِّ وَحَصَلَ الْكَمَالُ الَّذِي لَا يُتَصَوَّرُ شَيْءٌ فَوْقَهُ يَحْصُلُ لَهُ حِينَئِذٍ قَابِلِيَّةٌ فَيَصَانُ لُمْعَةً مِنْ لَمَعَاتِ ظُهُورِ أَنْوَارِ الْعَرْشِ الَّتِي لَا نِهَايَةَ لَهَا وَتَكُونُ تِلْكَ اللَّمْعَةُ بِالنِّسْبَةِ إِلَى لَمَعَاتِ الْعَرْشِ قَطْرَةً بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْبَحْرِ الْمُحِيطِ بَلْ أَقَلُّ وَالْعَرْشُ هُوَ الَّذِي سَمَّاهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ عَظِيمًا وَأَثْبَتَ فِيهِ سِرَّ الْأَسْتَوَاءِ وَيُقَالُ لِقَلْبِ الْعَارِفِ بِوَاسِطَةِ جَامِعِيَّتِهِ عَلَى سَبِيلِ التَّمْثِيلِ وَالتَّشْبِيهِ عَرْشُ اللَّهِ يَعْنِي كَمَا أَنَّ الْعَرْشَ الْمَجِيدَ بَرَزْخٌ بَيْنَ عَالَمِ الْخَلْقِ وَعَالَمِ الْأَمْرِ فِي الْعَالَمِ الْكَبِيرِ وَجَامِعٌ لِكُلِّ طَرَفِي الْخَلْقِ وَالْأَمْرِ كَذَلِكَ الْقَلْبُ بَرَزْخٌ بَيْنَ عَالَمِ الْخَلْقِ وَعَالَمِ الْأَمْرِ فِي الْعَالَمِ الصَّغِيرِ وَجَامِعٌ لِكُلِّ طَرَفِي الْخَلْقِ وَالْأَمْرِ مِنْ ذَلِكَ الْعَالَمِ الصَّغِيرِ فَيُمْكِنُ أَنْ يُقَالَ لِلْقَلْبِ أَيْضًا عَرْشًا عَلَى سَبِيلِ التَّمْثِيلِ (اسْمَعِ اسْمَعِ) أَنَّ

قَابِلِيَّةٌ ظُهُورِ أَنْوَارِ الْقَدَمِ الَّتِي هِيَ مُنْزَهَةٌ وَمُبَرَّاةٌ عَنْ شَائِبَةِ الظِّلِّيَّةِ مَخْصُوصَةٌ بِالْعَرْشِ
الْمَجِيدِ لَيْسَتْ تِلْكَ الْقَابِلِيَّةُ لِشَيْءٍ مِنْ عَالَمِ الْخَلْقِ وَلَا مِنْ عَالَمِ الْأَمْرِ وَلَا مِنْ الْعَالَمِ
الْكَبِيرِ وَلَا مِنْ الْعَالَمِ الصَّغِيرِ غَيْرِ الْعَرْشِ الْمَجِيدِ وَيَقْتَبِسُ قَلْبُ الْعَارِفِ الْكَامِلِ مِنْ تِلْكَ
الْأَنْوَارِ بِوَسْطَةِ عِلَاقَةِ الْجَامِعِيَّةِ وَالْبَرَزَخِيَّةِ وَيَغْتَرِفُ غُرْفَةً مِنْ ذَلِكَ الْبَحْرِ وَكُلُّ ظُهُورٍ
بَعْدَ الْعَرْشِ وَقَلْبُ الْعَارِفِ التَّامِّ الْمَعْرِفَةِ مُتَّسِمٌ بِسِمَةِ الظِّلِّيَّةِ لَمْ يَجِدْ رَاحَةً مِنَ الْأَصْلِ
فَإِنْ قَالَ أَبُو يَزِيدَ كُنْذَلِكُ مِنَ السَّكْرِ فَلَهُ ذَلِكَ وَلَكِنْ صُدُورُهُ مِنَ الْجَنِينِ الَّذِي هُوَ
مُدْعٍ لِلصَّخْرِ لَيْسَ بِحَسَنٍ وَمَاذَا يَصْنَعُونَ فَإِنَّهُمْ لَمْ يَتَنَبَّهُوا لِحَقِيقَةِ الْمَعَامَلَةِ وَلَمْ
يَخْرُجُوا مِنْ لُجَّةِ بَحْرِ الظِّلِّيَّةِ إِلَى السَّاحِلِ وَهَذَا الْكَلَامُ وَإِنْ كَانَ الْيَوْمَ مُسْتَعَجَلًا فِي
نَظَرِ أَكْثَرِ الْخَلْقِ وَلَكِنَّ الْغَدَ قَرِيبٌ مِنَ الْيَوْمِ فَلَا يَسْتَعْجِلُوا "أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا
تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ" وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى وَالتَّرَمَّ
مُتَابِعَةَ الْمُصْطَفَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلَوَاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ
وَعَلَى الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ وَعَلَى سَائِرِ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
أَجْمَعِينَ.

❧ TÜRKÇE ANLAMLI ❧

Bu mektup İmam-ı Rabbanî'nin gerçek kardeşi Miyan Muhammed Mevdud'a gönderilmiştir. İmam-ı Rabbanî bu mektupta, arş ötesinin zuhuru dışında gölgelik şaibesi olmadan hiçbir zuhurun gerçekleşemeyeceğini ve kalp son mertebeye vardığında arşın nurlarından bir ışık ıktibas ettiğini beyan eder.

Şeyh Ebu Yezid el-Bistami, şayet arş ve altındakiler arifin kalbinin bir köşesine konacak olsa arifin onu asla fark etmeyeceğini söylemiştir. Ebu Yezid el-Bistami bu sözüyle arifin kalbinin ne kadar geniş olduğunu ifade etmek istemiştir. Nitekim Şeyh Cüneyd de bu sözü desteklemiş ve bunu ispatlamak üzere şöyle bir delil getirmiştir: "Hadis olan bir şey kadim olan şeye yaklaştığında geriye ondan bir şey kalmaz." Şeyh Cüneyd burada arş ve içinde bulunan şeylerin hadis olduğunu ve bunların kudem nurlarının zuhur ettiği mahal olan arifin kalbine bittiğinde eriyip yok olacağını ve bu durumda onun görülemeyeceğini söylemek istemiştir.

Hayret doğrusu! Ariflerin sultanı Ebu Yezid el-Bistami ve bu taife-
nin efendisi Cüneyd el-Bağdadi gibi kimselerden bu gibi sözler nasıl sadır
olmuştur şaşıyorum. Bunlar nasıl oluyor da arifin kalbi yanında arşın bir
hükmünün olamayacağını iddia ediyorlar! Bunlar nasıl oluyor da arşı hâ-
dis kabul edip onun kідemin nurlarından hali olduğunu, diğer yandan
kідemin nurları kendinde zuhur ettiği için kalbin kadim olduğunu düşü-
nüyorlar! Bu büyükler böyle derse diğerleri ne der acaba!

İlahi cezvelerle terbiye edilen bu fakire göre arifin kalbi, kendi özel
kabiliyeti gereği en son makama varıp en yüksek kemal mertebesine eriş-
tiğinde üzerine arşın sonsuz nurlarından bir nurun yansması konusunda
kabiliyet kazanır. Arşın nurları karşısında bu nur okyanus karşısında bir
damla hükmündedir. Belki bu kadar bile değildir. Arş Allah'ın "azim"
(yüce) diye nitelendirdiği ve istiva sırtına mahzar kıldığı şeydir. Arifin
kalbine de kuşatıcılığı itibarıyla mecazen Allah'ın arşı denir. Yani büyük
alemden arş nasıl halk alemiyle emir alemi arasında bir geçir olup her iki
tarafı kuşatıyorsa, kalp de küçük alemden bu konumdadır. Bu bakımdan
mecaz yoluyla kalbe arş denmesi mümkündür.

Şimdi anlatacaklarımı iyi dinle. Gölgelik şaibesinden münezzeh olan
kідem nurlarının zuhur kabiliyeti sadece yüce arşa mahsustur. Bu
kabiliyet ne emir aleminden ne de halk aleminden, ne büyük alemden ve
ne de küçük alemden olan hiçbir şeye verilmemiştir. Kamil ariflerin kalbi
camiiyyeti ve berzahıyyeti vasıtasıyla bu nurlardan bir parça iktibas eder
ve bu nurlar deryasından bir avuç nur alabilir. Marifeti tam olan bir arifin
kalbi gölgelik şaibesine bulaşmış ve aslın kokusunu dahi duymamıştır.
Oysa arşın ötesinde meydana gelen her türlü zuhur aslı olup asla gölgelik
şaibesi taşımaz. Ebu Yezid el-Bistami bu sözü etkisi altında bulunduğu
manevi geçkinliğin tesiriyle söylemiş olabilir, bu yüzden kendisini kına-
yamayız. Fakat daima ayıklık halinde olduğunu söyleyen Cüneyd'in de
bunu savunması pek yerinde değildir. Ne yaparsınlar! İşin hakikatine müt-
tali olamamış, gölgelik denizinin diplerinden sahile bir türlü çıkamamış-
lardır. Bu sözler bugün bir çok insana uzak gelse de fakat yarın yakındır.
Acele etmeyin bekleyin göreceksiniz. *"Allah'ın emri gelmiştir. Acele etmeyin.
Allah onların ortak koştuğu şeylerden yüce ve münezzehtir."* (en-Nahl, 1)

Selam hidayete tabi olanlara ve Peygamberimiz'in izini takip edenle-
re olsun. Allah'ın salat ve selamı, O'na ve kardeşleri olan diğer peygam-
berlere, mukarrrep meleklerle, diğer salih kullara ve erkek-kadın bütün
müminlere olsun.

[illegible]

Bu kabiliyet yoktur (Ne için?) عَالَمِ الْخَلْقِ مِنْ عَالَمِ Ne Alem-i Halk'tan Ne Alem-i Emir'den Ne de Eَالَمِ الصَّغِيرِ Ne Alem-i Kebir'den Eَالَمِ الْكَبِيرِ Ve Yüce arştan hiçbir şey için yoktur (Neden başka?) عَرِشِ الْمَجِيدِ Ve kazanır (Ne?) قَلْبِ الْعَارِفِ الْكَامِلِ Kâmil arifin başka (onda bu kabiliyet vardır) وَيَقْتَنِسُ بوَاسِطَةِ عِلَاقَةِ الْحَامِيَةِ Ne vasıtasıyla?) مِنْ تِلْكَ الْأَنْوَارِ Arşın nurlarından (Neden?) وَبِرُوحِيَّةِ Camiyyet (kuşatma) ve berzahıyyet (geçit olma) alakasıyla وَغُرْفَةِ غُرْفَةٍ Ve Ve arştan وَكُلِّ ظُهُورٍ بَعْدَ الْعَرِشِ Bu denizden بَعْدَ الْعَرِشِ Marifeti tam olan arifin kalbi مَتَّسِمٌ بِسِمَةِ Sonraki her zuhurdan الْمَعْرِفَةِ التَّامِ الْعَارِفِ Zilliyet damgasıyla damgalanmıştır كَلَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ Koku dahi bulamamıştır (Neden?) كَذَلِكَ Geride EĞER Ebu Yezid demişse قَالَ أَبُو يَزِيدَ Asıldan مِنْ الْأَصْلِ geçen sözlerini (Neden dolayı?) مِنَ السَّكْرِ Tarikat sarhoşluğundan dolayı فَلَهُ تِلْكَ Bu ona ائْتِر (olabilir) وَلَكِنْ صُدُورُهُ Lakin bu sözlerin sadır olması مِنَ الْحُنَيْدِ Cüneyd'den هُوَ لَيْسَ بِحَسَنِ Bu Ki, o iddia eder (Neyi?) لِلصَّحْوِ (Daima) kendinde olduğunu الَّذِي مُدَّعٍ sözleri söylemesi güzel değildir وَمَاذَا يَصْنَعُونَ Ne yapsınlar? فَانْتَبَهُوا Çünkü وَلَمْ يَخْرُجُوا لِحَقِيقَةِ الْمُعَامَلَةِ İşin hakikatine Ve onlar muttali olamadılar (Neye?) إِلَى Zilliyet denizinin dalgalarından (Nereye?) مِنَ لُجَّةِ بَحْرِ الظِّلَّةِ Sahile وَهَذَا الْكَلَامُ Bu kelimeler وَانْ كَانَ الْيَوْمَ Her ne kadar bugün olsa da (Ne?) وَلَكِنْ الْغَدَ Çoğu insanların gözünde Lakin فَالَا يَسْتَعْجِلُوا Acele etmesinler (bekleyin) مِنْ الْيَوْمِ Bugüne yakındır أَسْتَعْجِلُوهُ Onu acele istemeyin وَتَعَالَى O سُبْحَانَهُ Ona ortak koşulanlardan عَمَّا يُشْرِكُونَ Selam وَالسَّلَامُ Mustafâ'nın وَالتَّرَمُّ مُتَابَعَةُ الْمُصْطَفَى Hidayete tabi olanlara (Daha?) عَلَى مِنْ اتَّبَعَ الْهُدَى ittibasına yapışanlara عَلَى وَعَلَيْهِ Ona ve ehline olsun (Ne?) الصَّلَوَاتُ وَالسَّلَامَاتُ Tümü peygamber ve Dualar ve selamlar (Daha ki ne olsun?) وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَمُرْسَلِينَ Mukarreb meleklerle الْمُقَرَّبِينَ Ve Ve bütüm mümin erkek ve Allah'ın diğer salih kullarına أَجْمَعِينَ kadınlarla.